Sätt pris på naturen

Scott Cole är multisportaren som brinner för naturen. Och som miljöekonom driver han frågan om att vi borde sätta en prislapp på naturens olika värden för att skydda den från exploatering.

TEXT: *Cajsa Rännar* **FOTO:** *Martin Scott Powell*

Även om det var kärleken som förde honom till Sverige är det den extrema naturen som hållit honom kvar. Kalla, mörka vintrar och långa, ljusa sommarnätter. En vår som kring hemstaden Östersund exploderar på bara några få dagar och en höst som istället exploderar i färger.

– Ni säger att Sverige är så lagom. Men inte naturen, den är extrem, slår Scott Cole fast.

– Och det passar mig, jag är också ganska extrem och inte så lagom.

Scott Cole växte upp i Södra Kalifornien, i ett mycket mer jämnljummet klimat, men saknar det inte. Det är Sverige som är hemma nu. Här balanserar han två karriärer. En som multisportare i tävlingar världen över och en som miljöekonom med en doktorsexamen från Lantbruksuniversitetet i Umeå. Som en av få driver han frågan att vi borde sätta en prislapp på naturen.

– Idag har skogen bara ett uttalat värde, när vi avverkar den och säljer den som virke. Men betyder det att skog som inte används till virke är värdelös? Självklart inte. Skogen har många fler värden än så.

Men om vi som uppskattar naturen vet att den har ett högt värde, varför behövs då en prislapp på den?

– Om rekreationsvärdet eller värdet skogen har för den biologiska mångfalden eller artrikedomen inte sätts i kronor och ören kommer någon annan att göra det, till exempel en privat aktör som vill bygga bostäder eller köpcentrum, eller i planeringen av nya vägbyggen. Risken är då att värdet sätts till noll. Och då blir den ekonomiska kalkylen inte fullständig och rättvisande. Det är viktigt att i alla fall försöka sätta en prislapp så att naturens värde vägs in på ett korrekt sätt.

– Vi har ett gemensamt intresse av att se till att värna naturens värde som annat än virke. Vi får mycket från våra skogar idag, till exempel minskning av klimatförändringar, utveckling av landsbygden, rekreation, biologisk mångfald, förbättring av vattenkvalitet, energi och råvara. Men endast vissa av dessa har en kraftfull och lättbegriplig värdering, alltså ett pris. Jag tycker att vi ska använda den signal som ett pris ger även för de övriga värdefulla tillgångarna skogen har.

Vinnare på att sätta en prislapp på naturen är förstås de människor som vistas i den och de djur och växter som lever där. Men en annan, mer otippad vinnare är enligt Scott Cole skogsägarna, som kan hitta andra sätt att hitta avkastning för sin skog än att hugga ner den.

– Men där finns också en kommunikationsutmaning. Skogsägare vet precis hur man gör och är väldigt duktiga på att odla och avverka tallplantager. De är inte lika vana idag vid att utveckla andra värden i skogen även om intresset och viljan finns där. Här krävs helt enkelt mer kunskap och mer inspiration hos många.

Skapa incitament

System som skapar incitament för att skydda och utveckla alternativa värden i skog och vattendrag finns redan bland annat i Tyskland och delar av USA. Idéer som dessa har funnits hos miljöekonomer i nästan 100 år. Varför görs då inget? För att få svar på det behöver man titta på vilka som skulle förlora när status quo förändras, de som idag tjänar på att naturen värderas väldigt lågt. Bland dem finns till exempel stora företag som bygger bostadshus eller stora köpcentrum, gruvbolag, men också etableringen av nya broar, vägar och vind- och vattenkraftverk. Deras röster hos till exempel kommunpolitiker väger ofta väldigt tungt. Naturen, däremot, värderas oftast inte alls. Effekten blir att både djur och växter som är beroende av skogen

»Om rekreationsvärdet eller värdet skogen har för den biologiska mångfalden eller artrikedomen inte sätts i kronor och ören kommer någon annan att göra det ... «

Multisportaren från Kalifornien har hittat hem i Sverige, till en natur han beskriver som extrem.

NAMN: Scott Cole
GÖR: Uthållighetsidrottare, coach, talare, en av tävlingsdirektörerna för Åre Extreme Challenge och miljöekonom
BOR: Frösön, Jämtland
FAVORITFRILUFTSLIV: Ett långt punkt-till-punktäventyr i fjällen där minst en cykel, en kajak och ett par löpskor ingår.

Ålgräsängar gör samhällsekonomisk nytta. De utgör en barnkammare för fiskar och minskar övergödningen.

FOTO: PER-OLAV MOKSNES

Scott Cole vill värdera naturen i ekonomiska termer, för att slå fast att den ger andra värden än för exploatering.

Hur sätter man **pris på ålgräs?**

PÅ VÄSTKUSTEN FINNS ÅLGRÄS, ett sorts sjögräs, som ibland rensas bort, t ex när hamnar muddras och bryggor byggs. Scott Cole har tillsammans med Per-Olav Moksnes räknat på hur dessa ålgräsängar kan prissättas.

Ålgräs ger uppväxtmiljöer för fisk- och kräftdjursarter, vilket kan värderas via ett marknadspris för kommersiella fiskarter, såsom torsk och sej.

Gräset sänker även halterna av kväve och koldioxid, vilket minskar övergödning och växthuseffekten, samt även ger klarare vatten för strandbesökare. Kväve kan prissättas baserat på vad det kostar samhället att minska sådana utsläpp, t ex reningsverk, medan kol kan prissättas baserat på ekonomiska skador som uppstår vid klimatförändringar, såsom översvämning och havshöjning. Baserat på mängden kväve/kol som minskas av en hektar ålgräs kan man värdera även denna nytta. Totalt sett ger ålgräsängar en samhällsekonomisk nytta som värderas till 11–33 tkr per år.

Mer om detta går att läsa på *www.havochsamhalle.gu.se.*

»**Det vi behöver göra är att skapa incitament för ett mer mångfacetterat användande av skogen, inte bara som virke.** Det gör vi genom att sätta en prislapp på den, det är jag övertygad om.«

och möjlighet till friluftsliv och rekreation förvinner. Men Scott Cole är hoppfull.

– Är det något vi vet om människan så är det att vi svarar på incitament. Idag finns inga incitament för att skapa en skog som lockar till sig skyddsvärda arter, snarare tvärtom. Råkar en skyddad hackspett bosätta sig i dina tallar får du inte avverka dem och förlorar en massa pengar. Som det är nu har du som skogsägare snarare incitament att smyga ut en mörk natt och skjuta den där hackspetten. Det vi behöver göra är att skapa incitament för ett mer mångfacetterat användande av skogen, inte bara som virke. Det gör vi genom att sätta en prislapp på den, det är jag övertygad om.

– Jag får ofta kritik från icke-ekonomer som argumenterar för att man inte bör sätta ett pris på naturen eftersom den är ”ovärderlig.” Men mitt svar är att ingenting är ovärderligt. Vi gör tusentals värderingar varje dag baserat på vad vi väljer att göra och vad vi väljer bort. När vi i miljöbalken tillåter stora exploateringar som tar bort rekreationsvärde i en närstadsmiljö utan kompensation så har vi gjort vårt val, och med den har vi värderat rekreationsmöjligheten väldig lågt, även om det inte var det vi menade. Att inte värdera är en värdering i sig!

Mer om miljöekonomi:
www.svd.se/miljoekonomer-gor-det-lonsamt-med-miljohansyn